

Versiune anonimată

Traducere

C-567/20–1

Cauza C-567/20

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

29 octombrie 2020

Instanța de trimitere:

Općinski građanski sud u Zagrebu (Croatia)

Data deciziei de trimitere:

15 octombrie 2020

Reclamantă:

A.H.

Pârâtă:

Zagrebačka banka d.d.

[...]

Općinski građanski sud u Zagrebu [Tribunalul Municipal Civil din Zagreb], [...] în litigiul dintre reclamanta A.H. din Zagreb, [...], [...], și pârâta Zagrebačka banka d.d., [...] Zagreb [...] [...], pentru constatare și plată, în conformitate cu articolul 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene următoarea:

CERERE DE DECIZIE PRELIMINARĂ

I. Denumirea instanței de trimitere

II. [...] Părțile din litigiul principal

Reclamanta [:] A.H. din Z. [...]

Pârâta [:] Z.b.d.d. din Z. [...]

Se adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene, în legătură cu interpretarea dreptului Uniunii Europene, și anume a Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, următoarele întrebări preliminare:

1) Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii¹, astfel cum a fost interpretat în jurisprudența Curții, în special în cauza C-118/17 Dunai, trebuie interpretat în sensul că intervenția legiuitorului în raporturile dintre consumator, care are calitatea de împrumutat, **[OR 2]** și bancă, nu poate priva consumatorii de dreptul de a contesta în justiție condițiile contractului inițial sau ale actului adițional la contract încheiat în temeiul legii, în scopul concretizării dreptului la restituirea tuturor beneficiilor pe care banca le-a obținut în mod necuvenit, în detrimentul consumatorilor, ca urmare a aplicării unor clauze contractuale abuzive, în situația în care, în temeiul intervenției legiuitorului, consumatorii au aderat de bunăvoie la modificarea relației contractuale inițiale în baza unei obligații legale impuse băncilor de a oferi consumatorilor această posibilitate și nu în mod direct în baza unei legi de intervenție, așa cum s-a întâmplat în cauza Dunai?

2) Dacă răspunsul la prima întrebare este unul afirmativ, atunci instanța națională sesizată cu soluționarea unui litigiu între două entități – împrumutatul și banca, care nu poate da dispozițiilor legii naționale Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju [Legea de modificare și de completare a legii privind creditul de consum] – urmând interpretarea dată de Vrhovni sud [Curtea Supremă] – o interpretare conformă cu cerințele Directivei 93/13, este autorizată și/sau obligată ca, în temeiul acestei directive și a articolelor 38 și 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, să înlăture aplicarea legii naționale în conformitate cu interpretarea dată acesteia de Vrhovni sud [Curtea Supremă]?

FAPTELE ȘI ÎMPREJURĂRILE CAUZEI

1. La 15 octombrie 2007, reclamanta A.H., în calitate de consumator, a încheiat cu pârâta Zagrebačka banka d.d., în calitate de împrumutător, un contract de credit pentru locuință, în baza căruia banca a pus la dispoziția consumatorului un credit exprimat în franci elvețieni în valoare de 309 373,82 CHF, acordat în kuna la cursul mediu al Hrvatska narodna banka [Banca Națională a Croației] (denumită în continuare: „HNB”) valabil la data la care creditul a fost tras, iar reclamanta a rambursat creditul în kuna la cursul mediu al HNB în raport cu francul elvețian.
2. În acest contract de credit standard, formulat anterior, la articolul 1 pârâta a inclus o clauză potrivit căreia valuta contractului este francul elvețian, iar la articolul 7 din contract a legat rambursarea creditului de această valută astfel încât obligațiile

¹ JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială poloneză 15/vol. 2, p. 88, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273.

lunare și totale ale reclamantei aferente creditului au fost calculate în funcție de fluctuațiile monedei naționale kuna față de francul elvețian, iar la articolul 2 a inclus o clauză privind rata variabilă a dobânzii, care se va modifica prin decizie a băncii, fără a indica parametrii exacti, clari și verificabili de modificare a acesteia, și anume fără a indica modul în care clauzele contractuale amintite sunt corelate cu stabilirea întregii valori a obligației reclamantei.

3. Reclamanta subliniază că pârâta, prin faptul că a introdus în contract o clauză abuzivă și nulă, prin care a fost stabilită valuta (francul elvețian) legată de principalul creditului, și anume a inclus clauza abuzivă privind rata variabilă a dobânzii în sensul modificării acesteia în baza deciziei băncii înseși și nici înainte de încheierea contractului, nici pe durata acestuia pârâta nu a negociat aceste aspecte în mod individual cu reclamanta, nu a explicat riscul implicat de alegerea francului elvețian ca monedă a creditului, nu a stabilit parametrii exacti și metoda de calcul al parametrilor care influențează modificarea ratei dobânzii, nu a respectat dispozițiile Zakon o zaštiti potrošača [Legea privind protecția consumatorilor] (denumită în continuare: „ZZP”), Zakon o obveznim odnosima [Legea privind obligațiile contractuale] (denumită în continuare: „ZOO”), principiile bunei-credințe și echității ca principii fundamentale ale dreptului contractelor, nici legislația Uniunii Europene, în primul rând Directiva 93/13/CEE privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (denumită în continuare: „Directiva 93/13”), ale cărei dispoziții au fost transpuse în legislația națională prin Zakon o zaštiti potrošača [Legea privind protecția consumatorilor], creând astfel un dezechilibru între drepturile și obligațiile părților la contract, totul în detrimentul reclamantei în calitate de consumator.

[OR 3]

4. Reclamanta invocă procedura privind protecția juridică supraindividuală, care a fost desfășurată împotriva pârâtei în scopul protejării intereselor consumatorilor și, totodată, a interesului reclamantei în cadrul prezentei cauze, procedură care s-a desfășurat și a fost finalizată la Trgovački sud u Zagrebu [Tribunalul Comercial din Zagreb] număr dosar [...].
5. Această procedură a durat șapte ani, iar mai jos se află cronologia procedurii privind protecția juridică supraindividuală:
 - La 4 iulie 2013, Trgovački sud u Zagrebu [Tribunalul Comercial din Zagreb], prin hotărârea [...] a statuat că toate cele opt bănci pârâte², inclusiv pârâta din cauza de față în calitate de pârâtă nr. 1 în acea procedură, au încălcat interesele și drepturile colective ale consumatorilor prin faptul că, în perioada 2004–2008, au încheiat contracte de credit introducând în acestea clauze contractuale nule și abuzive prin stabilirea, ca monedă a acestor contracte cu consumatorii, a francului elvețian, de care a fost legată rambursarea creditului, ceea ce înseamnă că rata

² În acel moment, în afară de Sberbank d.d., însă ulterior și împotriva acestei bănci a fost pronunțată aceeași hotărâre ca și față de celelalte bănci.

regulată stabilită a dobânzii a fost modificată, pe durata valabilității contractului, prin decizii unilaterale ale băncii.

– La 13 iunie 2014, pronunțându-se asupra apelului formulat de bănci, inclusiv de pârâta din cauza de față ca pârâta nr. 1 din acea procedură, Visoki trgovački sud RH [Curtea Comercială de Apel a Republicii Croația], prin hotărârea [...], a statuat că clauza privind modificarea ratei dobânzii în baza unor decizii unilaterale ale băncii este abuzivă și nulă, în timp ce a considerat validă clauza privind stabilirea ca monedă a contractelor a francului elvețian.

– La 9 aprilie 2015, Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația], prin hotărârea [...], după judecarea recursului băncilor, inclusiv a pârâtei din cauza de față ca pârâta nr. 1 din acea procedură, a menținut hotărârea Visoki trgovački sud RH [Curtea Comercială de Apel a Republicii Croația], considerând că clauza privind modificarea ratei dobânzii în baza deciziei băncii este abuzivă și nulă, iar după judecarea recursului reprezentantului consumatorilor a considerat validă clauza privind stabilirea ca monedă a contractelor a francului elvețian.

– La 13 decembrie 2016, Ustavni sud RH [Curtea Constituțională a Republicii Croația], prin hotărârea [...], după judecarea acțiunii constituționale a reprezentantului consumatorilor a anulat hotărârea Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] în ceea ce privește stabilirea ca monedă a contractelor a francului elvețian și a trimis cauza acestei instanțe spre rejudecare.

– La 3 octombrie 2017, Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] a pronunțat hotărârea [...], în baza căreia a trimis cauza, în partea privind stabilirea ca monedă a contractelor a francului elvețian, spre rejudecare către Visoki trgovački sud RH [Curtea Comercială de Apel a Republicii Croația].

– La 14 iunie 2018, Visoki trgovački sud RH [Curtea Comercială de Apel a Republicii Croația] a pronunțat hotărârea [...], prin care a declarat clauza privind stabilirea ca monedă a contractelor a francului elvețian ca abuzivă și nulă, prin faptul că băncile, inclusiv pârâta din cauza de față ca pârâta nr. 1 din acea procedură, în perioada 2004–2008, au încheiat contracte de credit introducând în acestea clauze contractuale nule și abuzive prin stabilirea unei monede a acestor contracte cu consumatorii, de care a fost legată rambursarea creditului, și francul elvețian. Visoki trgovački sud RH [Curtea Comercială de Apel a Republicii Croația], în ceea ce privește stabilirea ca monedă a contractelor a francului elvețian, a menținut, față de toate băncile, inclusiv față de pârâta din cauza de față, hotărârea primei instanțe din 2013.

– La 3 septembrie 2019, Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] după judecarea recursului băncilor, inclusiv a pârâtei din cauza de față ca pârâta nr. 1 din acea procedură, prin hotărârea [...], a menținut hotărârea Visoki trgovački sud RH [Curtea Comercială de Apel a Republicii Croația] din 14 iunie 2018.

6. Astfel, rezultatul final al procedurii privind protecția juridică supraindividuală a consumatorilor este că atât clauza privind stabilirea ca monedă a contractelor a francului elvețian, cât și clauza privind modificarea ratei dobânzii în baza deciziei băncii au fost declarate abuzive și **[OR 4]** nule în toate contractele de credit care includeau o clauză de legare de francul elvețian, încheiate cu băncile pârâte în perioada aflată în discuție, și anume s-a stabilit cu titlu definitiv că pârâta din cauza de față, Zagrebačka banka d.d. (ca pârâta nr. 1 din acea procedură), în perioada 10 septembrie 2003 – 31 decembrie 2008, a încălcat interesele și drepturile colective ale consumatorilor și, astfel, interesele și drepturile reclamantei, prin faptul că, în contractele de credit încheiate, a aplicat o clauză contractuală abuzivă în baza căreia rata regulată stabilită a dobânzii a fost modificată, pe durata valabilității contractului, prin decizii unilaterale ale băncii, care nu au făcut obiectul unor negocieri individuale, iar această clauză este nulă și, de asemenea, s-a stabilit cu titlu definitiv că în perioada 1 aprilie 2005 - 31 decembrie 2008 a încălcat interesele și drepturile consumatorilor și, astfel, interesele și drepturile reclamantei, prin faptul că a aplicat, la încheierea contractelor de credit, clauze contractuale nule și abuzive, prin care a fost stabilită moneda (francul elvețian) legată de principalul creditului și nici înainte de încheierea contractelor, nici pe durata acestora nu i-a informat în mod complet pe consumatori, în calitate de comerciant, cu privire la toți factorii necesari importanți pentru luarea unei decizii valide, bazate pe o informare completă, creând astfel un dezechilibru între drepturile și obligațiile părților la contract, iar astfel pârâta nu a respectat dispozițiile Zakon o zaštiti potrošača [Legea privind protecția consumatorilor], aflată atunci în vigoare, nici dispozițiile Zakon o obveznim odnosima [Legea privind obligațiile contractuale].
7. În procedura judiciară colectivă citată, la pronunțarea hotărârii s-a aplicat Directiva 93/13, iar pentru interpretarea dispozițiilor dreptului intern, instanțele, la pronunțarea hotărârilor, au aplicat interpretarea Curții de Justiție a Uniunii Europene exprimată în cauzele C-484/08 Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid și C-26/13 Kasler.
8. Potrivit normelor în vigoare în Republica Croația, Zakon o parničnom postupku [Legea privind procedura civilă] (articolul 502c) și Zakon o zaštiti potrošača [Legea privind protecția consumatorilor] (articolul 138a) și în baza hotărârilor privind protecția juridică supraindividuală, consumatorii, inclusiv reclamanta, au obținut dreptul de a solicita, în proceduri individuale, restituirea beneficiilor obținute de bancă în mod necuvenit și, din acest motiv, consumatorul a inițiat procedura judiciară care se desfășoară acum în fața instanței de trimitere, număr dosar [...].

INTERVENȚIA LEGIUITORULUI

9. La 30 septembrie 2015, Republica Croația a adoptat Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju [Legea de modificare și de completare a legii privind creditul de consum] (denumită în continuare: „ZID ZPK 2015”) și, în baza

acestei legi, debitorilor li s-a oferit posibilitatea de conversie a creditului din franci elvețieni în euro.

10. Reclamanta a făcut acest lucru prin încheierea unui act adițional la contractul de credit, prin care creditul acesteia a fost convertit din franci elvețieni în euro. Astfel, conversia nu a fost realizată în moneda națională kuna, ci într-o altă monedă străină – euro.
11. Chestiunea cheie în procedura de față se dovedește a fi reprezentată chiar de consecințele juridice ale Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju [Legea de modificare și de completare a legii privind creditul de consum].
12. Pentru efectuarea conversiei, ZID ZPK 2015 a stabilit o metodologie concretă de calcul al valorii noii obligații a consumatorilor, care consta, în esență, în efectuarea conversiei de la începutul creditului din franci elvețieni în euro, scopul fiind obținerea unui nou principal al creditului la 30 septembrie 2015 în euro, în funcție de care împrumutatul își va rambursa din acel moment, în continuare, creditul. Modalitatea de efectuare a conversiei a fost stabilită la articolul 19c ZID ZPK 2015 și consta în următoarele: toate plățile consumatorului în contul creditului real erau comparate cu condițiile unui credit simulat, fictiv **[OR 5]** în moneda euro, creditul fictiv era închis cu plățile reale și, astfel, era calculat soldul creditului la 30 septembrie 2015, iar în urma acestei comparații rezultau plăți insuficiente sau în exces efectuate de consumatori. Pe baza acestui sold, le era oferită posibilitatea de a încheia un act adițional la contractul de credit privind rambursarea în continuare a creditului, fapt reglementat de articolul 19e alineatul (1) ZID ZPK 2015.
13. Debitorii, precum reclamanta, după efectuarea acestui calcul al valorii creditului, conform „Izračun konverzije kredita” [„Calculatorul pentru conversia creditului”] prevăzut de lege, au putut semna Acte adiționale la contractele de credit inițiale și reclamanta, în conformitate cu acest act adițional la contract, începând cu 30 septembrie 2015 a rambursat creditul indexat în moneda euro, cu o nouă valoare a principalului creditului și cu un nou calcul al ratelor dobânzii, definite pro futuro.
14. Instanța de trimitere atrage atenția că banca putea, în conformitate cu articolul 19e ZID ZPK 2015, să ofere consumatorului fie încheierea unui nou contract de credit, fie un act adițional la „vechiul” contract de credit și că banca a decis să ofere împrumutatului încheierea unui act adițional la contractul de credit, fapt indicat în mod clar chiar în actul adițional la contract, la articolul 1, în care se afirmă că părțile încheie un act adițional la contract, iar articolul 24 din acest act adițional este formulat după cum urmează:

Articolul 24.

„Celelalte condiții ale contractului inițial și cele ale eventualelor acte adiționale încheiate până în acest moment rămân neschimbate și sunt în continuare în vigoare”.

Astfel, a fost asigurată identitatea relației contractuale existente.

15. ZID ZPK 2015 a avut drept scop egalizarea dintre debitorii cu credite în franci elvețieni cu debitorii cu credite în euro, scop atins în modalitatea descrisă mai sus, iar scopul legii a fost enunțat și descris la articolul 19b ZID ZPK 2015.
16. Aspectul în litigiu în prezenta cauză este legat de compensația pentru reclamantă în calitate de consumator, având în vedere faptul că reclamanta, în calitate de consumator, susține în procedura de față că ZID ZPK 2015 nu a acordat compensații debitorilor cu credite în franci elvețieni în sensul ca băncile să restituie beneficiile obținute în baza unor condiții contractuale abuzive și nule, și anume în baza unor condiții contractuale abuzive și nule referitoare la stabilirea ca monedă a creditului a francului elvețian și referitoare la dobânzi, ceea ce ar fi garantat faptul că consumatorul s-ar fi găsit, atât în drept, cât și în fapt, în poziția inițială.
17. În sprijinul acestui lucru, consumatorul subliniază că conversia creditului până la data conversiei, și anume 30 septembrie 2015, a fost efectuată cu luarea în considerare și aplicarea clauzei referitoare la stabilirea ca monedă a contractului a francului elvețian și a clauzei referitoare la rata dobânzii modificate prin decizie a băncii, prin urmare obiectul conversiei a fost clauza de legare de francul elvețian, ca o clauză validă și, în cadrul conversiei, au fost aplicate aceleași rate abuzive ale dobânzii, modificate prin decizii unilaterale ale băncii, la fel ca în creditele în franci elvețieni, în timp ce, după 30 septembrie 2015, creditul a fost rambursat în continuare cu aplicarea clauzei de legare de euro și cu o rată a dobânzii nou definită pro futuro astfel că aceasta a fost de 5,84% și a fost din nou stabilită în mod arbitrar de către pârâtă pe principiul „acceptă sau renunță”.
18. În plus, reclamanta subliniază că, la încheierea actului adițional la contract, consumatorul nu avea nicio posibilitate de negociere a actului adițional care i-a fost propus, întrucât emiterea de obiecții cu privire la orice aspect al actului adițional la contract și nesemnarea acestuia ar fi echivalat cu neaplicarea conversiei, pe care trebuie să o accepte în termen de 30 zile, în conformitate cu cele prevăzute la articolul 19e alineatul 5 ZID ZPK 2015.
19. Astfel, reclamanta susține că compensația care îi revine nu a făcut deloc obiectul acestei legi, cuantumul compensației nu a fost stabilit în această lege, nici în „Calculator”, nici în actele adiționale la contracte nu a fost efectuat **[OR 6]** un calcul al beneficiului individual pe care l-a obținut banca în mod necuvenit în baza contractului de credit, astfel că, în cazul reclamantei din litigiul de față nu a fost efectuat un calcul al cuantumului compensației care i se cuvine. Reclamanta probează acest lucru prezentând calculul odată cu cererea. Pe baza calculului efectuat cu calculatorul pentru conversie a fost stabilită o plată în exces în avantajul consumatorului, reprezentând diferența dintre plățile efectuate și creditul fictiv în euro, și anume în valoare de 119 406,91 HRK, sumă care nu a fost restituită consumatorului, însă, în conformitate cu articolul 19c alineatul (1) litera c) ZID ZPK 2015, aceasta a fost utilizată în mod succesiv la plata viitoarelor rate

lunare ale creditului după conversia în moneda euro, cu mențiunea că această plată în exces putea reprezenta maximum 50% din rata lunară exigibilă. Din calculul consumatorului atașat la cerere rezultă însă că banca a obținut în mod necuvenit, în detrimentul consumatorului, un beneficiu rezultat din conversie în valoare de 340 364,19 HRK.

20. Pe de altă parte, banca pârâtă în procedura de față consideră că, prin simpla efectuare a conversiei și încheierea actului adițional la contract, reclamanta a pierdut temeiul juridic pentru a solicita constatarea caracterului abuziv al clauzelor contractului inițial și, pe această bază, o compensație, întrucât creditul a fost calculat retroactiv ca și cum ar fi fost exprimat în moneda euro din prima zi, așadar nu este necesară furnizarea unei opinii de către un expert în domeniul financiar pentru a stabili suma exactă obținută în mod necuvenit de bancă în baza clauzelor abuzive ale contractului inițial.
21. După citirea actului adițional la contract, instanța de trimitere a constatat că reclamanta nu a renunțat în niciun moment la posibilitatea de recuperare a creanțelor sale, nici la dreptul la o compensație completă, la dreptul de a introduce o acțiune sau la dreptul la protecție juridică și că nicio asemenea renunțare la vreun drept nu era prevăzută de lege. Mai mult, legislația națională, și anume articolul 41 Zakon o zaštiti potrošača [Legea privind protecția consumatorilor] prevede că un consumator nu poate renunța la drepturile sale și acestea nu i se pot limita, iar ZID ZPK 2015 are dispoziții asemănătoare la articolul 19e, prin care se interzice băncilor să includă în actele adiționale la contracte o clauză referitoare la renunțarea la vreunul dintre drepturile care revin consumatorilor și, după cum înțelege instanța de trimitere hotărârea Curții C-452/18 Ibercaja Banco, renunțarea de către consumator la protecția pe care i-o oferă Directiva 93/13 poate avea loc doar dacă consumatorul dorește și exprimă acest lucru în mod clar, voluntar și conștient.
22. Conform raționamentului instanței de trimitere, scopul ZID ZPK 2015 a fost, în primul rând, de natură socială și economică; legea urmărea să faciliteze consumatorilor rambursarea creditului și să îi aducă în situația în care, de la 30 septembrie 2015, să ramburseze creditele în același mod în care le rambursează consumatorii care au încheiat contracte de credit cu clauze de legare de moneda euro. Acest lucru este indicat și de faptul că ZID ZPK 2015 nu a corectat, până la 30 septembrie 2015, dispoziția referitoare la rata dobânzii, așadar în ZID ZPK 2015 nu a fost stabilită nicio metodologie specială de calcul al dobânzilor cu ocazia conversiei; de asemenea, această lege nu a condus la conversia creditelor în credite exprimate în kuna, cu omiterea francului elvețian.
23. Instanța de trimitere consideră, de asemenea, că ZID ZPK 2015, într-adevăr, nu a stabilit pentru fiecare consumator o sumă individuală corespunzătoare prejudiciului suferit de consumator ca urmare a clauzelor abuzive din contractul de credit, a dobânzilor și monedei, și anume nu a stabilit sumele pe care comerciantul le-a primit în mod necuvenit.

24. Instanța de trimitere atrage atenția asupra faptului că ZID ZPK 2015 a fost adoptată la 30 septembrie 2015, după pronunțarea hotărârii definitive privind clauza privind nulitatea clauzei referitoare la dobânzi, dar înainte de pronunțarea hotărârii definitive privind nulitatea clauzei referitoare la stabilirea ca monedă a contractului a francului elvețian. Astfel, la momentul intrării în vigoare a legii, clauza privind francul elvețian nu era încă declarată în instanță ca abuzivă și nulă, hotărârea definitivă în această cauză a fost pronunțată abia trei ani după conversia creditului, iar conversia creditului a fost efectuată cu respectarea pe deplin a clauzei privind stabilirea ca monedă a contractului a francului elvețian, considerată validă, astfel, efectuând conversia creditului chiar pe baza unor clauze referitoare la stabilirea ca monedă a contractului a francului elvețian și referitoare la dobânzile modificate prin decizie a băncii, luându-le în considerare în Calculatorul de conversie și, mai mult, în situația în care legea în sine nu a considerat nici clauza referitoare la stabilirea monedei, nici clauza referitoare la rata dobânzii modificată prin decizie a băncii ca [OR: 7] abuzivă/neabuzivă sau nulă/validă, înseamnă că acest aspect a fost lăsat de la bun început spre soluționare în cadrul procedurii judiciare.
25. Împrejurările de mai sus sunt importante având în vedere că adoptarea ZID ZPK 2015 și încheierea actului adițional la contract în 2016 au avut loc după aderarea Republicii Croația la Uniunea Europeană, prin urmare competența Curții de Justiție a Uniunii Europene este incontestabilă și Curtea ar trebui să răspundă la întrebările adresate în cauza de față.
26. Prin urmare, reclamanta, după conversia efectuată, după declararea clauzei referitoare la stabilirea ca monedă a contractului a francului elvețian ca abuzivă în procesul privind protecția juridică supraindividuală, după calcularea beneficiilor pe care banca le-a obținut în mod necuvenit, ca valoare a compensației, solicită în fața instanței de trimitere restituirea tuturor beneficiilor obținute de bancă în baza contractului de credit, susținând și probând faptul că conversia efectuată nu i-a permis acest lucru, respectiv i s-a permis doar parțial acest lucru prin reducerea parțială a principalului, subliniind însă că principalul rămas al creditului a continuat să fie mai mare decât ar fi trebuit de fapt să fie la data conversiei dacă s-ar fi eliminat clauzele abuzive privind stabilirea ca monedă a contractului a francului elvețian și rata dobânzii modificată prin decizie a băncii.
27. De aceea, reclamanta, în procedura judiciară de față, probează faptul că, în urma conversiei, nu s-a găsit în poziția inițială, și anume ca și cum nu ar fi existat clauzele abuzive sau contractul în sine, ci doar rambursează un credit simulat legat de moneda euro și, astfel, nu a obținut o compensație, iar banca nu a restituit beneficiile pe care le-a obținut în mod necuvenit.
28. Valoarea beneficiilor obținute în mod necuvenit poate fi stabilită în cadrul procedurii judiciare de față, iar reclamanta a atașat la cerere opinia unui expert care atestă acest lucru.

PROCEDURA DE UNIFORMIZARE A INTERPRETĂRII DREPTULUI ÎN FAȚA VRHOVNI SUD RH [CURTEA SUPREMĂ A REPUBLICII CROAȚIA]

29. În timpul procedurii individuale de față în cauza referitoare la consumator, la 11 septembrie 2019 Vrhovni sud Republike Hrvatske [Curtea Supremă a Republicii Croația], ca instanță de ultim grad de jurisdicție, a inițiat așa-numita „procedură de uniformizare a interpretării dreptului”.
30. Este vorba aici de o nouă instituție în sistemul juridic al Republicii Croația, reglementată prin Zakon o parničnom postupku [Legea privind procedura civilă], articolul 502i și următoarele, care permite Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] adoptarea unei poziții juridice într-o anumită chestiune, poziție care va fi valabilă pentru toate instanțele de grad inferior care examinează cauze individuale, atât aflate pe rolul acestora, cât și care urmează a fi inițiate, fapt reglementat prin articolul 502n Zakon o parničnom postupku [Legea privind procedura civilă].
31. În procedura de uniformizare a interpretării dreptului, derulată cu număr dosar [...] Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] s-a pronunțat cu privire la următoarea chestiune de drept:
- „Înțelegerea privind conversia creditului, încheiată în baza Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju [Legea de modificare și de completare a legii privind creditul de consum] (Narodne novine nr. 102/15), trebuie declarată nulă și neavenită în cazul în care sunt nule clauzele contractului inițial de credit prin care au fost convenite o rată variabilă a dobânzii și o clauză de legare de o monedă?”
- La 4 martie 2020, Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] a pronunțat următoarea hotărâre:
- „Înțelegerea privind conversia creditului, încheiată în baza Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju [Legea de modificare și de completare a legii privind creditul de consum] (Narodne novine nr. 102/15), produce efecte juridice și este validă în **[OR 8]** cazul în care sunt nule clauzele contractului inițial de credit referitoare la o rată variabilă a dobânzii și referitoare la legarea de o monedă”.
32. Ulterior, în jurisprudența instanțelor naționale au apărut îndoieli și interpretări contrare acestei hotărâri pronunțate în cadrul procedurii de uniformizare a interpretării dreptului, iar îndoielile s-au referit la afirmațiile formulate în această hotărâre și la efectele acesteia asupra compensației destinate consumatorului în conformitate cu Directiva 93/13 și, prin urmare, asupra hotărârii definitive în cauza de față. Astfel, instanța de trimitere consideră că această hotărâre a Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația], și anume interpretarea ZID ZPK 2015 trebuie considerată ca fiind contrară dreptului Uniunii, în măsura în care

legea mai sus menționată este interpretată ca un obstacol în calea plății unei compensații consumatorului.

33. Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația], în procedura menționată, pronunțându-se cu privire la validitatea actului adițional la contract în baza căruia a fost efectuată conversia creditului, în motivarea hotărârii a afirmat că actul adițional, ca adăugire la contractele de credit inițiale, nu poate fi abuziv și nul chiar dacă conținutul acestuia se bazează pe clauze care, cu efect ex tunc, au fost declarate abuzive și nule, datorită faptului că acest act adițional la contractul de credit instituie, în esență, o nouă relație contractuală, pe deplin voluntară pentru consumator, încheiată în temeiul ZID ZPK 2015 și instanța concluzionează că, fie și numai din acest considerent, actul adițional la contractul de credit este legal, neabuziv și valid.
34. De facto, Vrhovni sud [Curtea Supremă] a refuzat să examineze dacă actul adițional la contract este neabuziv și valid plecând de la premisa că actul are aceste calități, fără a lăsa vreo posibilitate de evaluare și punere în discuție a caracterului neabuziv și a validității acestui act adițional la contract, deși principalele clauze ale contractului de credit inițial referitoare la obiectul contractului (stabilirea ca monedă a contractului a francului elvețian) și preț (stabilirea ratei dobânzii), au fost deja declarate abuzive și nule cu efect ex tunc.
35. Vrhovni sud [Curtea Supremă], în acea procedură, deși s-a pronunțat cu privire la aplicarea dreptului Uniunii Europene, și anume cu privire la aplicarea și interpretarea Directivei 93/13, care a fost transpusă în dreptul național prin Zakon u zaštiti potrošača [Legea privind protecția consumatorilor], nu a adresat Curții de Justiție a Uniunii Europene o întrebare preliminară privind interpretarea dreptului Uniunii Europene, iar în hotărârea propriu-zisă nu a motivat în niciun fel faptul că nu a adresat Curții o întrebare preliminară, astfel nu a permis adoptarea unei poziții cu privire la interpretarea corectă a dreptului Uniunii în ceea ce privește întrebările care sunt adresate acum, în prezenta procedură.
36. Trebuie să atragem atenția asupra faptului că Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația], în ceea ce privește aplicarea dreptului Uniunii, în mod concret a hotărârii în cauza Dunai, a afirmat doar că hotărârea în cauza Dunai nu este aplicabilă, întrucât în acel caz era vorba despre „elemente de fapt diferite”, în sensul că intervenția legiuitorului în cauza Dunai a fost una directă, în timp ce în cazul Republicii Croația conversia creditului a fost una voluntară, banca avea obligația de a oferi conversia, iar consumatorul nu era obligat să o accepte și să încheie actul adițional la contract, caz în care ar fi rambursat în continuare creditul la fel ca până atunci. De fapt, fără voința părților la contract nu s-ar fi produs conversia.
37. Cu toate acestea, Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] nu a solicitat Curții de Justiție a Uniunii Europene să interpreteze Directiva 93/13 în contextul acelor elemente de fapt diferite.

38. Instanța de trimitere mai explică și faptul că, în procedura de uniformizare a interpretării dreptului, Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] nu a răspuns clar la întrebarea cheie, și anume chestiunea privind compensația pentru consumatori în pofida efectuării conversiei creditului, chestiune care apare tocmai în cauza de față, iar banca subliniază că hotărârea Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] trebuie interpretată în sensul că, după efectuarea conversiei creditului, consumatorul nu mai are niciun drept de a obține o compensație, indiferent dacă a primit efectiv această compensație în întregime sau nu și că nu mai este necesară nici stabilirea valorii beneficiilor pretins obținute de bancă.
39. Dacă hotărârea Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] este înțeleasă astfel, respectiv ZID ZPK 2015 este interpretată astfel, iar pârâta, în procedura de față, interpretează exact în acest mod hotărârea și ZID ZPK 2015, instanța de trimitere consideră că acest raționament ar putea fi contrar interpretării Curții de Justiție a Uniunii Europene, exprimată de Curte **[OR 9]** în cauza C-118/17 Dunai, mai precis această contradicție s-ar referi la chestiunea interpretării nivelului protecției garantate de Directiva 93/13, protecție despre care este vorba în cauza de față.
40. Instanța de trimitere interpretează hotărârea în cauza Dunai în sensul că Curtea a adoptat o poziție juridică referitoare la efectul intervenției legiuitorului asupra drepturilor conferite consumatorilor prin Directiva 93/13 în sensul că nu îl privează pe consumator de dreptul la compensație și, în primul rând, nu îl poate priva de dreptul de a solicita restituirea tuturor beneficiilor pe care comerciantul le-a obținut în baza unui contract abuziv sau a unor clauze contractuale abuzive, iar natura acestei intervenții nu are un impact special asupra dreptului la o compensație completă, și anume indiferent dacă această intervenție a fost directă sau voluntară. Mai mult, din hotărârea C-452/18 Ibercaja Banco, punctul 29 ar rezulta că consumatorul, la încheierea unei convenții voluntare, nu poate renunța la protecția prevăzută de Directiva 93/13, prin urmare nici la dreptul la o compensație completă decât într-un mod clar, voluntar și conștient, iar instanța de trimitere consideră că consumatorul, în cauza de față, nu a renunțat la protecția care i se garantează.
41. Instanța de trimitere găsește confirmarea acestui raționament în hotărârea în cauza Dunai, punctul 41 și în jurisprudența citată, care arată că declararea caracterului abuziv și a nulității va repune consumatorul în situația de fapt și de drept inițială, ca și cum contractul abuziv nu ar fi existat, și anume ca și cum nu ar fi existat clauzele abuzive și nule sau în cauza C-779/18 Mikroasa, punctul 50 și restul jurisprudenței, în care Curtea constată că din evaluarea caracterului abuziv poate fi exclusă doar în mod excepțional o clauză contractuală care reflectă o dispoziție legală cu caracter imperativ pentru ambele părți la contract, ceea ce nu este valabil în cauza de față, având în vedere că efectuarea conversiei și încheierea actului adițional la contractul de credit au depins de voința consumatorului, pentru care încheierea actului adițional la contract nu era obligatorie și, fără voința acestuia, ca element cheie, nu ar fi existat nici actul adițional, nici conversia.

42. Instanța de trimitere înțelege astfel și Directiva 93/13, în care, la considerentul al zecelea, se afirmă în mod clar că Directiva 93/13 se referă la toate contractele încheiate între vânzători sau furnizori și consumatori, de unde rezultă că atât contractul inițial, cât și actul adițional trebuie să fie supuse aprecierii sub aspectul transparenței și al caracterului echitabil, așa cum arată și hotărârea citată C-452/18 Ibercaja Banco, punctul 39, care prevede că și o clauză contractuală care modifică o clauză contractuală abuzivă inițială poate fi considerată ca fiind abuzivă, dacă nu a fost negociată individual și dacă provoacă un dezechilibru între drepturile și obligațiile părților .
43. În concluzie, instanța de trimitere înțelege Directiva 93/13 și hotărârile în cauzele Dunai și Ibercaja Banco SA în sensul că, indiferent de modul în care instanța națională evaluează actele adiționale la contracte încheiate în baza intervenției legiuitorului, și anume ca o intervenție directă sau ca expresie a voinței libere a părților, aceste acte adiționale nu pot diminua (și nu le este permis să diminueze) protecția garantată prin Directiva 93/13, în sensul că acestora nu le este permis să împiedice restituirea tuturor beneficiilor pe care comercianții le-au obținut în mod necuvenit, în special acest lucru nu este permis fără exprimarea voinței consumatorilor, în sensul că consumatorii nu au renunțat vreodată la această protecție sau la compensație, nici această renunțare nu a fost prevăzută de lege.
44. În opinia instanței de trimitere, această interpretare este conformă și cu doctrina efectului interpretativ, bazată pe principiul că intenția legiuitorului, exprimată în acest caz prin ZID ZPK 2015, nu a constatat încălcarea directivei, ci din contră, în transpunerea acesteia, prin urmare norma de drept național trebuie interpretată, pe cât posibil, în concordanță cu scopurile și obiectivele pe care legislația Uniunii dorește să le atingă, așadar instanța de trimitere consideră că are obligația de a înlătura aplicarea normei de drept național care ar fi interpretată în sensul că împiedică punerea în aplicare a protecției juridice a unui drept subiectiv al consumatorului.

[OR 10]

45. Obiectivul concret al Directivei 93/13 cu privire la protecția consumatorilor și necesitatea unei asemenea interpretări sunt găsite de instanța de trimitere în cauzele conexe C-482/13 – 487/13 Unicaja banco și Caixabank, punctul 38, iar instanța ia în considerare raționamentul conform căruia legislația națională poate întotdeauna să asigure un nivel de protecție mai ridicat și mai strict decât directiva în sine, fapt asupra căruia Curtea a atras atenția în hotărârea C-484/08 Caja de Ahorros sau în hotărârea C-96/14 Van Hove, punctul 27.
46. Pe de altă parte, dacă hotărârea Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] s-ar aplica în cauza de față, prin interpretarea ZID ZPK 2015 în sensul că consumatorul, deja prin simpla încheiere a actului adițional la contract, este privat de orice compensație, instanța de trimitere consideră că astfel Directiva 93/13 ar fi interpretată în detrimentul consumatorului, ceea ce ar echivala cu încălcarea obligației fiecărei instanțe naționale, care decurge din Tratatul privind

funcționarea Uniunii Europene, potrivit căreia legislația națională trebuie interpretată astfel încât să fie atinse scopul și rezultatul stabilite în directivă.

47. O astfel de interpretare a hotărârii Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația], potrivit căreia consumatorii au pierdut dreptul de a primi o compensație, deși acest lucru nu a fost prevăzut de lege, nici nu a fost stabilit între părți, iar consumatorii nu au știut, la momentul încheierii actului adițional la contractul de credit, că renunță la ceva, în opinia instanței de trimitere ar încălca un principiu de bază al dreptului european, potrivit căruia o anumită normă de drept european și drept național trebui interpretată în conformitate și în spiritul obiectivelor dispoziției respective și ar fi contrară poziției Curții exprimată în hotărârea C-282/10 Dominguez, punctele 24, 27, aceleași cu scopul directivei, care este indicat în considerente, în special în considerentul al nouălea, și anume ar fi contrară hotărârii citate în cauza Dunai, punctul 41, precum și hotărârii C-51/17 OTP Bank și OTP Faktoring, punctul 83, în care Curtea afirmă că caracterul abuziv și nulitatea sunt evaluate și constatate în momentul încheierii contractului de credit, ceea ce este, de altfel, prevăzut în mod expres la articolul 4 alineatul (1) din Directiva 93/13, și, astfel, rămâne absolut irelevantă intervenția ulterioară a legiuitorului, indiferent care ar fi aceasta, care nu poate repune în discuție acest mod de constatare a caracterului abuziv și al nulității.
48. Instanța de trimitere regăsește confirmarea acestui raționament și în hotărârile: C-260/18 Dziubak, la punctul 52, în cauzele conexe C-482/13 – 487/13 Unicaja banco și Caixabank, punctul 37, C-421/14 Banco Primus, punctul 61, C-154/15, C-307/15 și C-308/15 Gutiérrez Naranjo și alții, punctul 61.
49. Instanța de trimitere înțelege Directiva 93/13 în sensul că aceasta permite intervenția legiuitorilor statelor membre, însă în ceea ce privește respectarea sau adoptarea unor principii care instituie un nivel mai ridicat de protecție decât dispozițiile directivei și, astfel, intervenția în relația contractuală poate fi realizată prin intervenție a legiuitorului doar dacă este conformă cu Directiva 93/13 sau în cadrul nivelului maxim de protecție a consumatorului prevăzut la articolul 8 din Directiva 93/13 și în niciun caz această intervenție nu poate submina această protecție; acest raționament este regăsit în hotărârea C-118/17 Dunai, punctele 43, 44.
50. Instanța de trimitere consideră că, atunci când se va pronunța în cauza de față, trebuie să ia în considerare și dispozițiile din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „Carta”) și consideră că cauza de față intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, prin urmare trebuie să se aplice și garanțiile pe care Carta le oferă consumatorilor, în special în ceea ce privește dreptul la o cale de atac eficientă prevăzut la articolul 47, care acordă tuturor persoanelor drepturi care pot fi invocate în fața instanțelor din statele membre, inclusiv în litigiile între particulari, iar principiile prevăzute la articolele 38 și 47 din Cartă cu privire la protecția jurisdicțională efectivă trebuie respectate și la aplicarea Directivei 93/13; instanța de trimitere regăsește această interpretare în

cauza C-34/13 Kušionova, punctul 47 și în hotărârea C-414/16 Egenberger, punctele 70 - 82.

[OR 11]

51. Astfel, dacă ZID ZPK 2015 ar fi interpretată în sensul că, în urma aplicării acesteia, și anume prin simpla încheiere a unor acte adiționale la contractele de credit, consumatorul își pierde dreptul la protecție jurisdicțională și dreptul de a solicita o compensație completă și restituirea tuturor beneficiilor obținute în baza unor contracte abuzive și nule și a unor clauze contractuale abuzive și nule, atunci această instanță consideră că, în conformitate cu dreptul Uniunii Europene și cu principiul dreptului la o cale de atac efectivă în sensul articolului 47 din Cartă, are obligația de a garanta un impact complet al directivei 93/13 și aceasta prin înlăturarea aplicării oricărei dispoziții a ZID ZPK 2015 contrare Directivei și, cu alte cuvinte, dacă ZID ZPK 2015 ar fi interpretată în acest mod, atunci aceasta nu s-ar aplica și toate actele adiționale la contracte încheiate în baza acesteia ar fi, în consecință, lipsite de efecte și nule.
52. În conformitate cu considerațiile de mai sus, instanța de trimitere înțelege Directiva 93/13 în sensul că nicio reglementare legală, inclusiv cea inclusă în ZID ZPK 2015, nu poate produce un efect constând în subminarea drepturilor care îi revin reclamantei în baza Directivei 93/13 sau a Zakon o zaštiti potrošača [Legea privind protecția consumatorilor], al cărei imperativ constă în revenirea la situația inițială de fapt și de drept prin eliminarea clauzelor abuzive, ca și cum acestea nu ar fi existat vreodată, în special în restituirea tuturor beneficiilor pe care pârâta le-a obținut în mod necuvenit în detrimentul reclamantei, chiar în temeiul acestor clauze.

DREPTUL NAȚIONAL

53. Cu privire la dispozițiile relevante ale dreptului național, instanța de trimitere subliniază că Zakon o obveznim odnosima [Legea privind obligațiile contractuale] (denumită în continuare: „ZOO”) prevede că contractele nule și clauzele contractuale nule nu pot fi remediate și prevede că, în conformitate cu articolele 322 și 326 ZOO, nulitatea este constatată cu efect ex tunc, astfel că este evaluată și constatată având în vedere momentul încheierii contractului. Prin urmare, instanța de trimitere consideră că, în acest sens, este respectată Directiva 93/13.
54. Zakon o obveznim odnosima [Legea privind obligațiile contractuale] prevede că un contract nul nu devine valid prin dispariția ulterioară a motivului de nulitate, nici nu poate deveni valid prin reînnoire (articolul 145 ZOO), de asemenea nu poate deveni valid în baza unui acord (articolul 158 alineatul 2 ZOO), indiferent de clasificarea juridică a actului adițional la contract, încheiat de părți în baza ZID ZPK 2015, așa cum arată articolul 148 alineatul 1 ZOO, care prevede că reînnoirea este lipsită de efect în măsura în care obligația anterioară a fost lovită de nulitate și articolul 158 alineatul (2) ZOO, care afirmă că este nul acordul referitor la un act juridic lovit de nulitate. Într-adevăr, potrivit legislației naționale,

în măsura în care un contract sau o clauză contractuală a fost declarată nulă, părțile nu pot încheia niciun act juridic (reînnoire, acord etc.) în baza căruia acele clauze nule ar dobândi forță juridică, prin care părțile să le modifice sau să le confere valabilitate legală, întrucât acest lucru este în mod clar contrar articolului 322 ZOO, conform căruia se consideră că actul juridic lovit de nulitate nu a existat deloc. Astfel, este vorba de un principiu de bază din legislația națională privind obligațiile contractuale, a cărui rațiune se află tocmai în faptul că este vorba de o asemenea încălcare a intereselor publice și a siguranței ordinii publice, încât trecerea timpului nu o poate remedia.

55. Instanța de trimitere consideră că și aceste dispoziții respectă dreptul Uniunii, așa cum s-a explicat, de exemplu, în hotărârile: C-421/14 Banco Primus, punctele 42, 43. Instanța de trimitere consideră, de asemenea, că nu îi este permis ca, pe baza propriilor interpretări, să înlocuiască clauzele abuzive cu un conținut care nu a fost stabilit, iar această concluzie îi este sugerată de hotărârea C-70/17 și C-179/17 Abanca Corporation Bancaria, punctele 54, 55, însă aceste clauze trebuie eliminate cu efect ex tunc.

[OR 12]

56. Cu privire la jurisprudența actuală a instanțelor naționale cu cel mai înalt grad de jurisdicție, instanța de trimitere invocă jurisprudența existentă a Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația], care în cauza [...] s-a pronunțat, la 27 iunie 2001, că validitatea unui act juridic se evaluează în conformitate cu împrejurările și normele care erau în vigoare la momentul încheierii contractului și o poziție identică se află, de exemplu, în hotărârea Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația], [...] din 28 octombrie 2008, precum și în hotărârile VSRH [Curtea Supremă a Republicii Croația], [...] din 11 aprilie 2007 și [...] din 26 octombrie 2010; în această chestiune există și o jurisprudență constantă a Ustavni sud RH [Curtea Constituțională a Republicii Croația], de exemplu hotărârea [...] din 17 septembrie 2003.
57. În jurisprudență și în opiniile juridice exprimate de Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] referitoare la imposibilitatea de remediere, prin reînnoire sau acord, este invocată hotărârea [...] din 8 septembrie 2010, potrivit căreia în baza unui acord nu poate fi remediat un act juridic nul, în timp ce în conformitate cu hotărârea [...] nici prin reînnoire nu poate fi remediat un act juridic nul, ceea ce respectă articolul 148 Zakon o obveznim odnosima [Legea privind obligațiile contractuale].
58. În cele din urmă, instanța de trimitere invocă și hotărârea Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] [...] din 12 februarie 2019, în care această instanță constată existența unui interes juridic al consumatorilor care au efectuat conversia creditului în baza ZID ZPK 2015 în a solicita declararea ca abuzive și nule a clauzelor contractuale, pentru ca, în baza acesteia, să își poată exercita drepturile care le-ar reveni, hotărâre în care Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația] s-a pronunțat tocmai cu privire la remedierea în cazul nulității unui

contract, adoptând poziția potrivit căreia nulitatea apare în temeiul legii în sine și aceasta există din momentul încheierii actului juridic, astfel că un contract nul nu devine valid chiar dacă ulterior dispăre motivul de nulitate, în afara unor împrejurări excepționale, descrise la articolul 326 alineatul (2) ZOO, care, în speță, lipsesc (motivul de nulitate a fost o interdicție de importanță minoră și contractul a fost executat integral). Instanța de trimitere invocă și hotărârea Vrhovni sud RH [Curtea Supremă a Republicii Croația], [...] din 26 mai 2020, care constată, de asemenea, dreptul consumatorilor care și-au convertit creditele de a obține declararea caracterului abuziv al clauzelor contractului de credit inițial și de a exercita drepturile care revin consumatorilor în acest sens.

59. Instanța prezintă un extras din dispozițiile dreptului național într-un document separat atașat ca ANEXA 1 și ANEXA 2, precum și cererea și memoriile părților, ca ANEXA 3.

Zagreb, 15 octombrie 2020

Lista anexelor:

1. Cererea reclamantei din 12 iunie 2019
2. Memoriul în apărare al pârâtei din 2 septembrie 2019
3. Memoriul pârâtei din 29 iunie 2020

[OR 13]

4. Memoriul reclamantei din 2 octombrie 2020
5. Memoriul reclamantei din 7 octombrie 2020
6. Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju [Legea de modificare și de completare a legii privind creditul de consum]
7. Legislația națională

[OR 14]

[...]

[...]